

Gremistvo i uprava
LJUBLJANA, Erjavceva 22
ZAGREB, Masarykova 1
Dr. Verner Lavo
Dvorakova 6/II
LJUBLJANA

ISTRA

»Svaki to nisu dogadjaji (t. j. postupak sa Slavenima u Julijskoj Krajini), koji bi mogli da stvore prijateljsku atmosferu između Italije i Jugoslavije.«

SLOVANSKI PREHLED — PRAG.

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

LOŠI SLUGA GOREG GOSPODARA

O gospodinu doktoru Anti Tresiću Pavčiću, hrvatskom pjesniku, političaru, diplomati i dalmatinskom milioneru, već smo pisali. Prisiljeni smo da se ponovo osvrnemo na djelovanje tog gospodina, iako nam prostor našega lista ne dozvoljava da se opširnije pozabavimo ličnošću tog književnog, političkog i diplomatskog penzionera. Jer ovog puta, ličnost nas se ne tiče, a ni ostala naša javnost ne bi vodila računa o tom hvarskom milioneru, da on lijepo starački drijema u zapečku ili da se vozika u svom skupocjenom Rols Roycu. Pa i da gospodin doktor Tresić-Pavčić svoje filofašističke izljeve vrši u svojem užem kruštu, ni tada nas se taj poštovac Mussolinijev ne bi ticao. Ali taj gospodin osjeća neku staračku potrebu da svako malo vremena objelodani po koju senzaciju u dnevnoj štampi, i da uz to napadne nas, emigrante.

Ta senzacija gospodina doktora sastoji ovog puta u tome što je u splitskom »Jadranskem dnevniku« ustvrdio da se položaj našeg naroda pod Italijom popravio, zahvaljujući dubokoj i dalekovidnoj političkoj intuiciji Ducea. Napada, dakako, nas pozivlje se na svoju prošlost odbijajući s indignacijom od sebe naše napadaje, povodom Urbančevog čitanja Tresićevog predavanja u Trstu, u kojem je tvrdio za Italiju ima pravo na mjestance u Africi. Da je taj članak dra Tresića Pavičića ostao samo u »Jadranskom dnevniku«, ne bi trebalo to ni spominjati. Jer čitatelji toga lista u Dalmaciji i u ostalim našim krajevima, a naročito ovdje u Zagrebu, poznaju vrlo dobro tog gospodina i njegove mnogobrojne podvige, a da bi ga ozbiljno shvaćali.

Medutim je Ministarstvo za štampu i propagandu u Rimu taj pasus o našem narodu pod Italijom i nama u emigraciji prevelo i poslalo fašističkim listovima. To su objavili do sada, koliko nam je poznato, samo zadarski »San Marco« i puljski »Corriere istriano«. Čak ni tršćanski listovi kojima stoji na čelu prijatelj Tresićev Rino Alessi, nisu smatrali potrebnim da to objave. Tresićev najnoviji podvig je, dakle imao odjeka jedino u dva lokalna listića, koji imaju specijalan zadatak da se najbrutalnijim načinom bore protiv našeg naroda pod Italijom, protiv nama u emigraciji i protiv Jugoslavije.

»Corriere istriano« donosi taj pasus iz Tresićeva članka pod velikim naslovom preko tri stupca: »I fuorusciti istriani bollati dal poeta Croato Tresic-Pavicic« (Istarske izbjeglice žigosane od hrvatskog pjesnika Tresića-Pavičića) a zadarski »San Marco« donosi to isto pod naslovom: »Il poeta Croato Tresic-Pavicic calunniato dai fuorusciti istriani perché difende l'Italia« (Hrvatski pjesnik Tresić Pavičić oklevetan od istarskih izbjeglica zato što brani Italiju). I jedan i drugi list se u početku obara na nas. Tako »Corriere istriano« kaže u početku: »Ona banda istarskih izbjeglica koja ima svoje gnijezdo u Zagrebu, a za svoje glasilo listić s imenom »Istra«, dok nas »San Marco« malo pristojnije nazivlje »istarskim iridentistima koji imaju svoje gnijezdo u Zagrebu...«

Iz tog Tresićevog članka donose i jedan i drugi list masnim slovima i ovaj pasus koji glasi:

»Gli italiani, popolo di gran lunga superiore per cultura al nostro, soffrono che terre, da secoli caratterizzate da lingua e sangue latino (come la Corsica, Malta, Nizza, Savoia, la Dalmazia) rimangono sotto il dominio straniero.«

Dalmaciju je Ministarstvo u Rimu nadalo Tresićevu članku!

Taj citirani pasus ne komentiramo. To ostavljamo Dalmatinima i Ministarstvu vanjskih poslova, nadležtu pod koje spada penzionirani jugoslovenski ambasador dr.

SLOVANSKI PREHLED PIŠE:

PROTISLAVENSKI REŽIM U ITALIJI JE SMETNJA ZA PRIJATELJSTVO S JUGOSLAVIJOM

»Slovenski Prehled«, koji registrira sve važnije dogadjaje medju Slavenima, donosi pod gornjim naslovom u broju za februar 1937. g. članak g. Josipa Vuge, stalnog saradnika ovog časopisa. U članku se kaže:

Ono što je još prije malo godina izgledalo nevjerojatno i što uvijek izgleda neiskreno t. j. zbljenje i šta više ponuda prijateljstva Jugoslaviji od strane Italije, dobija sada već dosta konkretne forme, jer je inicijativa u ovoj akciji za izmirenjem potekla od samog Mussolinija. Duce je 1 novembra u Milanu izričito rekao da »sada ima dosta uslova moralnog, političkog i ekonomskog karaktera da bi se mogli odnosi između obiju zemalja izgraditi na bazi stvarnog prijateljstva«.

Na ovaj mig Ducea štimovala je izjednačena talijanska štampa, naročito pogranična, svoje žice vrlo pomirljivo. U tršćanskom »Piccolu«, dakle listu koji je ranije sam mnogo doprinio kvarenju odnosa između obje države, dokazivao je korist od zbljenja isti onaj redaktor Rino Alessi koji je nekad veličao paljenje slovenskih narodnih domova u Julijskoj Krajini kao čišćenje!

Nije čudo što je na zaključku Rino Alessia jugoslovenska štampa reagirala s nepovjerenjem. Zato je na Alesiovu mjesto uskoro došao drugi redaktor, koga prošlost ne tereti tako jako, Mario Nordio, bivši bečki dopisnik »Piccola«, koji je nekoliko puta posjetio Jugoslaviju, naročito Beograd, gdje je razgovarao sa vodećim političarima. On je, kaže, tamo stekao utisak da ideja zbljenja s Italijom ima sada među političarima sviju tri plemena dosta pristalica, a naročito u ekonomskim krugovima koji očekuju od izmirenja povoljno regulisanje trgovinskih veza. O tome svjedoči između ostalog i izjava ministra dr. Kreka od 17. januara u Ljubljani, koji naravno smatra da je »obezbjedjene prirodni prava jugoslovenske manjine u Italiji neophodan preduslov za ovo izmirenje.«

Uglavnom isto to mišljenje izražava i većina jugoslovenske štampe. Izričito je interesantan stav koji je prema ovom problemu zauzeo zvanični list L' Echo de Belgrad koji kaže:

»Italijanska štampa prvi put otvoreno pretresa vrlo delikatno pitanje zbljenja sa psihološkog gledišta. Postupak s našom manjinom ne prestaje da kvari raspolaženje. »Piccolo« priznaje da ovo pitanje postoji i da se preko njega ne može preći na dnevni red. Dok beznajčaju talijansku manjinu u Dalmaciji zaštićuje specijalni režim koji joj garantuje održanje njene narodnosti u izvanredno povoljnim uslovima, vrlo veliku slovenačku i hrvatsku manjinu u Istri, Trstu i Gorici ne zaštićava ništa... G. R. Alessi se ljudi na emigrante i na njihovu »neprijateljsku ulogu«, ali to znači zamjenjivati posljedice sa uzrocima... Tek pravedni postupak sa jugoslovenskom manjinom može da očisti atmosferu u kojoj bi konačno moglo da provcate talijansko-jugoslovensko prijateljstvo...«

Mario Nordio je u svom članku osuđivao neke jugoslovenske listove koji stalno ukazuju na fašistički teror, ali na nesreću u istome tome broju »Piccola« objavljena je vijest o produženju perioda važenja izvanrednog suda za zaštitu dr-

žave sve do 31 decembra 1941. g. Taj je sud, po riječima samog Mussolinija (1931. g.) ustanovljen baš za pograničnu zonu i poznato je kako su nemilosrdne bile njegove presude za posljednjih pet godina. Još nedavno je osudio 13 mladića iz Koprivišta, kojima krvica objektivno nije ni dokazana, ukupno na 330 godina tamnice. Još nije zaboravljena vještački izazvana špijunska afera, u kojoj su 52-godišnji Grohar i 58-godišnji Zgaga osudjeni na 20 godina teške tamnica. Da li je ublažen teror podredjenih pograničnih organa protiv domaćeg stanovništva koje živi nesnosnim životom između tvrdjava koje su pod strogom kontrolom? Smrt oca podrice Augusta Smotlaka koga je žandar nedavno ubio u okolini Trsta, dokazuje suprotno.

Italija pruža dakle Jugoslaviji rukuna izmirenje ali gotovo istovremeno uklida Visoka trgovacka škola u Trstu (»Revoltela«) srpsko-hrvatski jezik kao obligatni predmet i degradira ga na neobligatni. Odgovara li duhu izmirenja i prijateljstva kulturni kuriozitet da se slovenačka knjiga F. Bevka smjela nedavno u Trstu objaviti samo pod talijanskim naslovom: »Francesco Bevk — I morti ritornano« ispod koga se tek smjeo da pojavi slovenački podnaslov: »Mrvi se vraćajo?« (Ime izdavača je navedeno samo talijanski!) Ta je knjiga kuriozum još i u drugom pogledu: iako ima osam štampanih araka neće u njoj naći ni jednog imena rijeke, gore ili sela, jer je nekadašnja slovenačka imena mjesta zabranila talijanska cenzura... U drugoj knjizi »Bieg iz življenga in drugi spisi« (Gorizia, Edito dala Unione editoriale Goriziana, što je u stvari Goriška matica!) Čitamo medutim na 43 strani: »na modrom nebnu su plovili nad Carso (!) bijeli oblaci...« gdje je mjesto slovenske riječi Kras upotrebljena talijanska Karso.

Ove su knjige izašle gotovo istovremeno sa člancima Rina Alessia u kojima on tvrdi da Hrvati i Slovenci u Italiji smiju da čitaju na svom jeziku sve (?) što im je drago. Pozivao se pri tome na činjenicu da je nekliko jugoslovenskim listovima opet dozvoljena prava mjesni organi državne uprave često puta onemogućavaju redovno razasilažnja ovih listova ili da ih namjerno zadržavaju 12 ili više sati, kako bi prestali biti aktuelni.

Šta više ni nasilja koja smo već često puta u svom listu žigosali, nisu prestatu. Ricinusovo ulje je tamo još uvijek »kulturno« oružje: još je o Božiću osjetio njegovo dejstvo gorilički dirigent kora L. Bratuž, koji je imao na duši »teški grijeh« — dirigirao je slovenačku pjesmu u crkvi...

Fašisti u Postojni i Senožecama na Krasu naredili su kolporterima da vrate slovenačke listove »Jutro« i »Slovenec« u Jugoslaviju s obrazloženjem da ih niko neće da čita. Istina je medutim sasvim suprotna, kao što to dokazuje bezbroj puta kažnjavana želja za

Ante Tresić Pavičić. Jer to je prvenstveno stvar Dalmatinaca i onih koji vode jugoslovensku vanjsku politiku — a možda i stvar francuske i engleske vlade.

Medutim onaj pasus gdje Tresić-Pavičić napada nas emigrante da smo ostavili na cijedilu svoju užu domovinu i sklonili se u Zagreb, Sušak i Split ostavljači »neuki narod sudbini«, to se nas i te kako tiče. Da je ko drugi to napisao, a ne Tresić-Pavičić i da je to prenijela koja druga stampa, a ne fašistička, mi bi odgovorili potanje i spomenuli bi sve one premačene, postrijeljane i potrovane od Gortana do Bratuža koji se još nije u grobu niti ohladio, a ovako upućujemo gospodina diplomatu, koji zna engleski, da pročita knjigu na engleskom »Life and death struggle of a national minority«, o kojoj piše sva svjetska nefašistička štampa. Tamo će hrvat-

ski pjesnik Tresić-Pavičić, auktor knjige o Hrvatima u Sjevernoj Americi doznačiti štagod i o Hrvatima u Istri.

Providno je ono isticanje fašističkih listova da je Tresić-Pavičić hrvatski pjesnik (poeta croato). I providno i tendenciozno. Pa mislimo da se ti podvizi Tresićevi i radi toga tiču svih Hrvata a ne samo istarskih, i nadamo se da će ipak doći vrijeme kad će zaboravljeni diplomatski književni i politički penzioneri, koji hoće da govori protiv najnesretnijeg dijela hrvatskog naroda, kao hrvatski pjesnik, dobiti dostojan odgovor. I da će time biti definitivno pokopan, usprkos svog staračkog koprcanja u ulozi lakeja onog po čijem nadređenju su strijeljani u ledja istarske Hrvate, kojima taj truli hrvatski milioner zabada već po drugi put nož u ledja, pod firmom hrvatskog pjesnika. — (t. p.)

njima. Još u decembru je uhapšen Ivan Buljevac iz Vrha u Istri, zato što je čitao zagrebačke »Novosti« koje je kupio u Puli. Zbog čitanja ljubljanskih listova pozivan je na istragu i sasušnje France Ratić iz Šempasa u Gorici. Zamjenjivanje slovenskih svećenika, koji se protjeruju, talijanskim nastavlja se. Često puta je to utoliko bolnija i odvratnija stvar što se novi »sluga božji« pojavljuje i ponaša kao milicionarski kapelan ili vojni svećenik u fašističkoj uniformi, kao na primjer kapelan u Brgudu u Istri. Prvo njegovo djelo bilo je (prema »Istri« od 5. februara) to da je zabranio omladini da pjeva narodne pjesme i da je djeći počeo predavati vjerouau na talijanskom, pri čemu se nije ustručavao da grdi Hrvate i Jugoslove uopće, kao divljake i da se ruča njihovom jeziku. Kad hrvatska dječa nisu odmah odgovarala na njegova talijanska pitanja on ih je tukao a njihove roditelje je grdio sa predikaonicama.

Medutim nikakva nasilja, pa ni najsvrovlja kazna ne mogu narodu da oduzmu njegove pjesme. U Kalu kod Podbrda u Gorici dogodio se 14 decembra pr. g. opet već tipični slučaj. Poslije rada se je skupilo u kući seljaka Torkara nekoliko mlađih seljaka da se razgovore. Domačin ih je počastio vinom i omladina je zapjevala nekoliko slovenačkih pjesama. U tren oka su žandari i milicionari opkolili kuću i seljake pohapsili. Odvelli su ih u milicionarske kasarne gdje su ih kundacima premali do krvi i dvojicu mladića, Tomu Kleču i Južu Kemperu teško ranili.

Svakako to nisu dogadjaji koji bi mogli da stvore prijateljsku atmosferu između Italije i Jugoslavije. Trajan i iskren sporazum između obje susjedne države nije moguć sve dotle dok odlučujući faktori u Italiji ne shvate da je jugoslovenskoj manjini potrebno omogućiti čovječansku egzistenciju.

JUGOSLOVANSKI LISTI U ITALIJI ZOPET PREPOVEDANI

Ljubljana, 1. marca 1937. Željeli se je opažalo, da je fašističkim krogom čimdalje manji ljubo, da prihajao u Italiju jugoslovenski listi. Z vsemi sredstvi so skušali preprečiti, da bi se ti listi širili med našim narodom. Da bi ih uradno prepovedali, se niso upali, zato so se zatekali grožnjom in nasilju nasproti prodajalcem in čitateljem. Često krat pa so liste zaplenili. V petek pa je prišla vest, da je od slej zopet prepovedano u Italiji ljubljansko »Jutro«. Ni nam znano, ali je bila izdana podobna prepoved tudi za druge liste. Deljstvo je, da so prepovedali prav oni list, ki so ga naši u Julijski Krajini najbolji čitali. Bržkone je to priprava za morebitna pogajanja, kjer bodo milostno zopet pristali na to, da bodo z nova dovolili uvoz naših listova, seveda dokler jih zopet ne prepovede.

POSEBNA KOMISIJA PRI DRUŠTVU NARODOV

Ljubljana, 1. marca 1937. (Agis). »Zvezda društva za Društvo Narodov«, ki ima sedež v Zenevi je ustanovila posebno podkomisijo, ki naj bi se bavila s sledećimi vprašanjimi:

1. Podkomisija naj poskuša najti način, kako bi se vneslo u statut Društva Narodov tudi vprašanje o zaščiti narodnih manjin, česar do sedaj statut ne vsebuje.
2. Podkomisija naj sestavi manjinsko komisijo iz najvplivnejših mednarodnih institucij.

Ta program so podpisale do sedaj sledeče organizacije, ki imajo za sabo ogromno članov in vplivnih ljudi, ter nekatere veliki značaj v mednarodni politiki: Interparlementarna unija, International law association, Zvezda krščanskih cerkva za mir in končno tudi zgoraj omenjena »Zvezda društva za Društvo Narodov«. V to komisijo so bili izvoljeni sledeči člani: ga. Baker van de Bosse, pastor Jeze Quelle te dr. Josip Wilfan, predsednik kongresa narodnih manjin. Sedež podkomisije je v Zenevi.

NAŠA EMIGRACIJA

Donosimo ovaj članak našeg saradnika izvan redakcije sa svrhom da potaknemo i ostale emigrante na jarko tretiranje našeg problema. Ujedno upozorujemo čitatelje na da-najni fejlton Mate Balota, koj tre-tira jedno važno pitanje i odredjen zadatak naše emigracije.

Vrijeme je, da naša emigracija obrati pažnju na samu sebe, da sama sebe upozna i da se ispitá, je li ona zrela i sposobna za djela, koja protizlaze iz njene ideologije. Dosadašnji način rada naše emigracije ne zadovoljava, niti može zadovoljavati. Nije vrijeme, da se ispituju razlozi, jer ako s tim počnemo, stati ćemo tamo, gdje smo i danas, a ispitivanje neće nam donijeti nikakvih rezultata, jer će se sve svršiti kao i obično oko polemike i možda nekoliko novinskih članaka. Ne ide se zatim, da se potenciraju rad naše emigracije, jer uveči u obzir prilike i okolnosti pod kojima naša emigracija radi, biti će donekle i razumljivo, zašto se nije uradilo više i zašto se drukčije nije radio. Naša emigracija u pravom smislu riječi preteča jedino organizaciju emigrantskog Saveza. Bit emigrantskog rada i njegova suština prepustena je Savezu, dok ostale emigrantske jedinice preteču danas samo legitimaciju za Savez, a široke emigrantske mase, osim onih 10-15 posto, koje su organizovane u pojedinim organizacijama, više se ni ne smatraju emigrantima. Suvršan bi dakle bio posao tražiti uzroke, ali da je Savez osnovan recimo pred 10-15 godina, možda bi danas bilo drukčije. Danas više ne možemo računati na one, koji već godina stojte po strani. S tim valja biti načistu.

Jasno je kao bijeli dan, da smo mi potičeli emigranti, da je naša emigracija iz Krajine politička emigracija. Prema tome treba da je i njen program takav. Taj program je nametnut našoj emigraciji onog momenta, kada smo postali emigranti. Od tog momenta trebalo je raditi na tom programu. Međutim naša emigracija nije tako radila. Možda je jedini razlog taj, što smo, napuštajući svoju domovinu, došli među jednokrnu braću, u zemlju, gde nam nije bilo potrebno učiti jezik te zemlje, u kojoj smo našli sklonište. Znači, da se je naša emigracija vrlo lako snašla i prilagodila prilikama i običajima u kojima živi, da se je ona assimilirala, odnosno da se sve više i više assimilirala. Došavši među braću, medju narod, čiji smo mi ogranci i dio, držali smo, da će ostanjanje naših težnja biti zadatak i domaćeg pčenstva, te da će našoj emigraciji, koja se našla među svojima, biti olakšan rad.

Da smo se kao emigranti slučajno našli u drugom kojem svijetu, među tujim narodom, čije običaje i jezik ne poznajemo, možda bi naša emigracija pod tim okolnostima bila posvetila veću pažnju svojim problemima, a češnja za domom bila bi nas prije očupila u jedno kolo. O nama kao emigrantima znalo bi se mnogo više u svjetu, a preko nas i o prilikama pod kojima živi naš narod pod tujim gospodarom.

Ovako, makar i nesvjesno, shvaća ako ne cijela, a ono veliki dio naše emigracije. Zato se eto u našim emigrantiskim krugovima razvija jedino društveni čitot, i ovakav način rada tma da preteča neku borbu, neku propagandu za našu stvar. Krivo se shvaća dužnost nas emigranata, a i obaveze prema našoj domovini. Mnogi smatraju da su učinili svoju emigrantsku dužnost time, što su postali članovi jednog emigrantskog društva. Mi mislimo, da smo udovoljili svojoj dužnosti, ako se koji put sjetimo i >sirotoce Istre<.

Tine nismo ništa učinili, niti ćemo učiniti. Da se poslije rata nisu redjali dogadjaji jedan za drugim, da nismo bili svjedoči dogadjaja u svijetu, naročito u posljednje vrijeme, u kojima dolazi do izražaja i naše pilanje, koje je često puta središte, oko kojeg se ovi dogadjaji kreću, možda bi se i dalje smatrali emigrantima samo po toj riječi. Ali ovi dogadjaji nas ne mogu više ostavljati po strani. Na iste moramo obratiti svu pažnju i prema njima se ravnati. Sta smo mi sve propustili našim dosadašnjim držanjem? Koliko momenata i prilika je prohajalo mimo nas neiskorišćeno, a koji su išli nama u prilog? Ko to umije reći, ko bi to mogao prosuditi?

Ja li naša emigracija spremna da ide usporedno sa tim dogadjajima?

U početku je rečeno, da naša emigracija treba da se pozabavi sama sobom. Jest, ali ne ovako kao danas, kada je sra naša pažnja skoncentrisana u međusobnim tržavcima i sasvim drugim stvarima, a ne u onome, čemu bi trebali posvetiti našu pažnju.

U našim redovima mora doći do preokreta. Makar se rasplovili do preokreta mora doći. Našom emigracijom mora zavladati drugi duh, duh borbenosti i odlučnosti, emigrantski duh! Onaj duh, o kom smo slušali toliko lijepih riječi, a što je ujek ostalo samo kod lijepih riječi.

Hocemo emigraciju u pravom smislu te rijeći! Naš rad mora biti emigrantski i samo emigrantski! Razvijanje društvenog života nije nam najglavnija potreba, jer nam takav način rada odusima vrijeme i snage, a što je najglavnije, zanemarujuemo naše pilanje i naše ciljeve.

Naš rad mora ići usporedno sa dogadjajima, koji se nižu jedan za drugim. Mnogi se možda time neće složiti, ali ako smo svijesni emigranti, ići ćemo mimo i preko takovih. Za ljubav takovih ne smijemo kloniti!

NAŠIM KMETOM GROZI GOSPODARSKI POLOM

Novo vojno posojilo bo upropasti našo deželo, pa tudi italijansko gospodarstvo

Trst, marca 1937. (Agis). Razpisano je, kako znano, novo prisilno vojno posojilo, ki se odmerja na podlagi davčne vrednosti nepremičnin in znača pet odstotkov. Z akcijo za to posojilo so po vsej državi z naglico pričeli. Jasno je seveda, da bodo v naših krajih izvajali do zadnjega in izterjali, kar se bo dalo. Ljudstvo je naravnost obupano. Posetva so že do skrajnosti zadolžena, obremenjena z državnimi, deželnimi in občinskim davki, stalnimi prispevki, prostovoljnimi ali prisilnimi, ki jih morajo ob raznih prilikah in za razne akcije plačevati. Posojilo, ki je v enem letu že drugo, pa grozi naravnost s popolnim polom. Omeniti je treba namreč, da je bila davčna cenilna vrednost določena v času uspevanja in ko so bila zemljišča mnogo več vredna kakor danes. Tako se dogaja, da morajo mala kraška posestva plačati često velike vsote, ki segajo do 2.000 lir in čez. Tako mora srednji kmet v Senožečah plačati 2.300 lir, v Štorjah 1.900 itd. Vsote so pač odvisne od velikosti posestev in kulture. Kako bodo posestva vzdržala poleg vseh bremen, še to breme, si je skoro nemogoče misliti. Država je sicer dovolila, da se plačuje posojilo lahko v obrokih, a jašno je, da se posojilo s tem zviša vsled obrestovanja, a tudi to ne bo prav nič pomagalo. Radovedni smo, koliko bodo lahko v gotovini izterjali. Posledice pa se bodo pričele kazati v najkrajšem času, ko bodo moralna posestva na dražbi,

lahkoto meče denar brez potrebe, ko ga tudi s tako lahkoto in brez vesti terja in mozga iz svojega ljudstva. Če bi fašistični hierarhi vedeli s kako težavo mora kmet in delavec prislužiti za najpotrebnije, bi gotovo z večjo pazljivostjo in previdnostjo ravnali z narodnim premoženjem.

NAŠI KMETJE PROPADAJO

Vseljevanje Italijanov na naša posestva — Priseljenci dobe podporo

Gorica, marca 1937. (Agis). Naš list je prinesel že mnogo slučajev, ko so propadla naša posestva, na katera so potem naselili Italijane iz notranjosti, a naše ljudi pognali v beraštvo. V Vojščici na Krasu so bila pognana na dražbo 4 posestva. Ker niso mogli lastniki plačati svojih dolgov banki. Ker ni bilo kupcev, je prevzela posestva banka Federale za svoje terjatve. Na mesto slovenskih kmetov, ki jih je pognala z doma, je naselila koloniste iz Furlanije. Ker pa je Vojščica zelo kamenit in kraški svet, so se bali da priseljenci ne bi preveč občutili prevelike razlike, v primeri s rodovitno furlansko nižino. Zato jim je država, da bi jih ojunačila, dala precejšnjo podporo, s katero naj bi pričeli čistiti kameniti svet in ga obdelovati.

Tako sledimo načrtnemu iztrebljevanju naših ljudi iz lastnih rodnih krajev. Če bi dali našim ljudem podporo, kot so jo dali priseljenim Furlanom, bi si gotovo lahko opomogli in poravnali svoje obveznosti. Toda njim ne gre za to, da bi reševali slovenska gospodarstva. Kako se bodo obnesli Furlani v naših krajih kljub podpori, je problem. Znano je da je Vojščica čisto slovenski kraj, daleč od prometa. Kmetje, ki so morali zapustiti svoje domove, pa so se preselili večinoma v Furlanijo, kjer si vzamejo v zakup zemljo in jo obdelujejo. Nekateri si tudi kupijo manjše premoženje. Tu jih oblasti ne gonijo tako in se ponekod prav dobro počutijo. Seveda si morajo poleg tega iskatki kot dndinarji zaslužka po tovarnah, delavnicah ali drugod.

GROB POKOJNEGA LOJZETA BRATUŽA

STRAŽITA DVA KARABINERJA

Tajni pogreb pokojnika

— Venci brez napisov

Štandrež, marca 1937. — (Agis). — Lojze Bratuž leži na goriškem mestnem pokopališču, njegov grob stražita dva karabinerja. Takol ko je izdlinil, so ga obkoli policijski agenti in karabinerji, na mesto ogromne množice ljudstva, ki se je hotela posloviti od mrtvoga Bratuža in mu izkazati poslednjo čast kot človeku in človeku mučeniku. Prepovali so vsake oblike in vsakogar, ki je prišel pred mrtvjašnico z namenom, da pokropi pokojnika, so policijski agenti zabeležili. — Naslednji dan so ga že zjutraj prepeljali v mrtvašnico na goriško pokopališče ob mirenski cesti, in sicer po neobljudenih ulicah in poteh. Vozilu s pokojnikovim trupom je sledil avto poln predstavnikov javne varnosti. Kot je bila zastražena mrtvašnica v bolniči ravno tako so zastražili ono na pokopališču in pokopališče samo.

Pokojnikov pogreb je bil določen v četrtek 18. februarja popoldne. Množice, ki so prihajale v mesto z namenom, da se udeleže pogreba in se zbirale krog bolnice so končno zvedele, da leži Bratuž že v mrtvašnici na pokopališču, nakar se je ljudstvo napotilo tja, a zamud. Kordon stražnikov niso nikogar pustili bližu, skupini žensk se je le posrečilo priti do mrtvjašnice. Odkrile so raket, obsule pokojnikovo truplo z zvončki in drugimi rožami, glasno molile in ga kropile. A več niso dosegli. Množica ljudstva ki je ves popoldne čakala pred pokopališčem se je moralna zvečer vračati na svoje domove. Zbral se je ne-dvomno čez 3.000 ljudi iz vseh strani dežele in vseh slojev, a so morali oditi in niso mogli pokojnikovega trupla niti po-kropiti. Pozno popoldne so prepeljali na kmečkem vozu 17 velikih vencev in mnogo šopkov. Trakovi so bili brez napisov, o čemer se je policija prepricala, preden je dovolila njihov prenos v mrtvašnico. Zadnjo noč je ostalo pri pokojniku v mrtvašnici poleg policije tudi 6 fantov.

Pogreb je policija dovolila, toda le po zagotovilu sorodnikov, da se pogreb izvrši v vsej tajnosti in da se ga udeleže le naj-blizji sorodniki. Zato so ga pokopali v petek zjutraj ob 7 uri. Pokojnikovo truplo so blagoslovili trije duhovniki, v sprevodu je bilo kakih 60 oseb — najbližji sorodniki in znanci ter nad 30 policijskih agentov in karabinerjev. Tako je bil pokojni Bratuž vse od mrtvaške postelje do groba skrbno zastrazen od police, a tudi njegov grob skrbno stražita po dva karabinerja. V pe-

tek o polnoči se je zbral na pokopališču 12 fantov, ki so mu zapeli nekaj pesmi, med njimi tudi »Kragulčki«, pokojnikovo najljubšo pesem.

Izguba Lojzeta Bratuža je vse bridko zadela, ne morda samo zato, ker je postal žrtva našega naroda, ampak tudi zato, ker je bil splošno znan, priljubljen in cenjen. V našemu narodu pa je ta žrtva razpolažljiva, ki je tlela. Narodova zavest se je s krvjo nedolžne žrtve okrepila in razplamela. Vsako upanje na zboljšanje razmer je izginilo.

MAŠA ZADUŠNICA ZA POK. BRATUŽEM V KRANJU

Kranj, 1 marca 1937. V nedeljo smo počastili spomin našega novega mučenika Lojzeta Bratuža z mašo, ki jo je za pokoj njegove duše daroval g. dekan Škrbec. Tudi priložnostni spominski nagovor je imel g. dekan, ki je s simbolično primerjavo trpljenja prvih kristjanov očrtal tragiko našega naroda za mejami ter pri tem povendarjal pravilo više sile: kdor z mečem vlada, bo z mečem pokončan.

Poleg številnega občinstva so se maje udeležili tudi zastopniki domačih društev; članstvo »Sloga« pa je maši prisostvovalo polnoštevilno.

Primorsko društvo »Sloga« se tem potom iskreno zahvaljuje g. dekanu, vsem zastopnim društvom ter vsem ostalim, ki so pripomogli da je pietetna počastitev spomina mučenika Bratuža dosegla svoj namen.

PTIJ LOJZETU BRATUŽU

Ptuj, 1 marca 1937. V nedeljo, dne 7 t. m. ob 9 uri bo v tukajšnji cerkvi ministrskega samostana maša za blagopokojnim Lojetom Bratužem, ki je postal žrtva fašističnega nasilja izvršenega nad njim na sam sveti večer v Podgori pri Gorici. Vsi narodno-zavedni Ptujčani, počastite spomin novega naravnega mučenika z udeležbo pri nedeljski maši zadušnic!

Dolazi vrijeme, kada naše emigrantske organizacije jedna za drugom održavaju svoje godišnje skupštine. Biraju se novi odbori. Na zagrebačkom Kongresu izjavio je jedan delegat, da se vrijednost jednog društva cijeni po osobi koja ga predstavlja. Neka zato emigranti na svojim skupština biraju ljudi, koji su duhom i tijelom emigrantski i kao takovi borbeni i neustrašivi, svjesni svoje emigrantske dužnosti, ljudi, koji osjećaju emigrantski, kojima je emigrantska ideologija sveta i prečka od svega ostalog. Mnogi misle, a to je po-

bez obzira na njihov društveni položaj, koji će donijeti novi duh i time pospišiti da dodje do preokreta u našoj emigraciji, do kojeg mora doći. Mekušaca i onih koji se plaše emigrantskog rada ne treba isticati.

Ako budu ovakovi zagospodarili našom emigracijom, onda smo sršili, naša emigracija neće nikada ništa značiti.

Preokretom u našim redovima moramo podići moral i duh naša braće, dati joj nade i potstreha, a medju nama stvoriti neustrašive i odlučne borce za pravdu.

Mnogi neće to da shvate. Ali neka znaju, da ovakovih boraca ima, i da se oni javljaju svaki dan. Taj preokret je na vidiču i doči će neminoeno. Taj preokret ima da našu emigraciju osposebi za konkretnejša djela, za djela, koja će našo stvari biti od koristi i kod kuće i vani.

Prva etapa u historiji naše emigracije je završena. Ona se je sestojala u unutrašnjoj organizaciji. Da li je u tom pogledu postignut stopostotni uspjeh, znamo mi sri vrlo dobro, ali valja znati i to da sada više nije vrijeme za razmišljanje i za isključivo sprovidanje unutrašnje organizacije, jer je u svetu utrošeno skoro 20 godina. Ako kroz to vrijeme nismo postigli bolje rezultate, nećemo ih postići niti za daljnjih 20 godina. Ostali ćemo tamo, gde smo i danas. Vrijeme je da naša emigracija ide novim putem, putem kojih vodi cilj.

Možda tih par riječi neće ostati tek mrtvo slovo na papiru. Nači će se ljudi, koji će stvar ozbiljno shvatiti. Budimo realni i s te strane gledajmo stvari u oči, jer nismo emigranti, a kao takovi moramo znati koja nam je dužnost i što hočemo!

BARBA LUJO

SANKCIJE SO ZA FAŠIZEM BILE RAVNO TAKO DRAGA BITKA KOT POHOD V ABESINIU

Trst, marca 1937. — (Agis) — Nekega dne v novembra lanskega leta so po vsej Italiji svečano proslavili zmagu nad sankcijami. Kot ostale proslave, ki jih fašizem pripela, je bila izvršena z vsemi mogičnimi ceremonijami, samo da se ljudstvo slega in se mu z bliščem prikrije pravo resnico. V spomin na to zmagu je dala država izdelati posebne spominske plošče iz cementa in jih razposlala vsem županstvom proti znatenemu plačilu. Te plošče so vzdali na pročelja občinskih poslopij, ali pa na druge javne zgradbe in jih svečano odkrili. Plošče nosijo napis poln patetičnih fraz, ki dokazujejo v poveličevanje zmagu fašizma nad 52 državami, ki so Italiji napovedale sankcije, pa so se menda morale ukloniti pred močjo fašizma...

Kako smešne so te fraze, kako brezuspešno dokazovanje nekake zmage in lažno poveličevanje moči fašizma, če jih primerjamo s stvarnim položajem. Primerjajoč današnje gospodarsko stanje Italije, italijanski trg in razmere z onim pred potodom na Abesinijo in pred napovedjo sankcij, moramo nujno ugotoviti, da officialna prekinitev sankcij fašizmu ni prinesla drugega kot gojo upanje na izboljšanje poraznega stanja, v katerega je njegov avanturizem privadel državo. S prekinitevijo sankcij je bil fašizmu le podaljšan termin obstoja, za katerega se sedaj bije z vsemi silami in brezobzirno. Za fašizem so bile sankcije ravno tako draga bitka kot pohod v Abesinijo, bitka, ki je zapustila za seboj sledove in posledice, za dobleden čas nepopravljive.

Abesinijo je Italija osvojila, a le v vojaškem smislu; duh tritisočletne državne tradicije Abesincev ni zabrisan v ognju topov, v meglji strupenih plinov in v porazu slabu oborožene abesinske armade; ponos, samozavest in svobodoljubnost domačinov so ostali nelzpremenjeni in se dolgo ne bodo dali osvojencev mimo spati. Obširna, zemljepisno raztrgana zemlja bo zahvala ogromnih, morda celo prevelikih žrtev za njen politično in gospodarsko ureditev.

Isto je s sankcijami. Brez dvoma so sankcije privedle italijansko gospodarstvo v zelo pritično fazo, ker je naenkrat izgubilo ogromni del svojega zunanjega trga. Čez noč izvršena reorganizacija v tej smeri, ob splošni obubožnosti zemlje, je bila nenaravna in nadve škodljiva. Skladische velikih industrijskih obratov so se polnila z nepredanim blagom, prepotrebne surovine so izostale ali pa se nabavljala litotapskim potom po nesorazmerno visokih cenah in proti takojšnjemu plačilu v gotovini. Na ta način je nastajala za italijansko gospodarstvo porazno pasivna trgovska bilanca, ki bi nujno dovedla do zloma. Industrie so ustavljale svoja obravnanja, blagajne so se praznile, na drugi strani pa je masa brezposelnih naraščala. Toda za časa abesinske vojne se brezposelnost ni toliko poznala zaradi tega, ker so tisoči odhajali na bojišče in drugi tisoči civilistov na delo ter tako vsaj začasno to vprašanje ni stopalo v ospredje. Toda kace so ostale prazne. Nasilne mere, da se za časa sankcij razmere vsaj navidezno vzdržijo na prejšnji višini, so izčrpale Italij vso finančno moč. Toda kaj zato, fašizmu je šlo za prestiž, čeprav odkupljen z žrtvami, ki so Italiji zadale smrtno nevarne rane. Posledice sankcij in umetnega ter nasilnega vzdrževanja stanja pa se kažejo pravzaprav šele sedaj. Države, ki so sankcije izvajale, so poiskale nove trge in tam krijejo tudi svoje potrebe; Italija je s tem zgubila večino zunanjih trgov, a domači je za lastne produkte preozen in finančno izmožgan. Od tod sledi neizbežna stagnacija v vsem gospodarstvu, ki mu država radi izčrpanosti ne more priskočiti na potmoč. S tem v ozki zvezi je porast cen in brezposelnosti, klub številnemu izseljevanju v Abesinijo in stotisočev vojakov, ki so bili zadržani na afriškem kontinentu. Stanje je neznosno, posebno delavskega sloja, ker so mezde v popolnem nesorazmerju s cenami življenjskih potrebsčin in industrijskih proizvodov, ter je kupna moč širokih plasti naroda padla na minimum. Tam nima fašizem več kaj vzeti. Začasna rešitev je pač v prisilnih posojilih, ki sledi druga za drugim, toda kaj potem, ko bo odpovedal tudi ta vir? Sirijo se veste, da so se mase posestnikov zbrali in energetično protestirajo proti zadnjemu 5 odstotnemu posojilu na posestva. Država je očvidno to nevzdržno stanje tudi uvidela, kajti baje je država nakazala zavodom potrebne kredite za posojilo kmetom, da bodo mogli tako plačati državi zadnje posojilo.

To stanje je posebno ostro občutno v naših krajih, kjer je bil življenski standard nekdaj neprimerno boljši od onega v italijanskih pokrajinah. Lahko rečemo, da ni več posestva, ki mu ne bi pretila dražba. Naš marljiv človek se z nadčloveškim naporom boril za svoj obstoj. Iz svoje zemlje je vse izčrpal, gozdove posekal, živilo prodal, za izboljšanje produktivnosti zemlje nima sredstev. Postranske zaposlitve, ki bi mu dale kak zaslужek, mu odjedajo priseljenci iz starih pokrajin. Naš trgovec nima več plačila zmožnih odjemalcev; z raznimi odredbami so fiksirane cene živilam in drugim potrebščinam, pri katerih ima dostikrat le zgubo, na drugi strani pa rastejo vse javne dajatve. Z našim gostilničarjem je ista. Konkurenca »dopoljavore«, ki je ščiteni od oblasti, ga uničuje in razne policijske ovadbe terjajo od nje, da visoke in krivične globe Domača indu-

AMNESTIJA NI PRINESLA SVOBODE NAŠIM OBSOJENCEM

OBUPNO ŽIVLJENJE V KONFINACIJI

Trst, marca 1937. — Velika amnestija, ki so jo tako slovensko raztrobili v svet, je prinesla svobode le nekatemer našim obsojencem, ki bi itak kmalu prišli v svobodo. Vsi oni naši nesrečni mladeniči, ki so bili po večini tudi po nedolžnem obsojeni na 20 ali 30 letno ječo, bodo morali še dalje ostati v prisilnih italijanskih ječah. Prav tako pa bodo morali še dalje okusiti vse gorje naši konfiniranci, kajti do danes ni izšla nobena odredba, ki bi te naše nesrečne žrtve zopet vrnila njihovim družinam. Njihovo število pa je ogromno. Saj smo jih imenoma našteli preko 120.

Zivljenje v konfinaciji, zlasti na otokih pa je od dne do dne groznejše. Tako je na Ponzi okoli 350 konfinirancev, med njimi kakih 20 Slovencev in Hrvatov. Teh 350 konfinirancev pa straži nič manj kakor 400 milicirov, 70 agentov in 40 karabinjerjev. Prav tako je tudi razmerje na Ventotenu, samo da tam ni milicirov. Najmanjši prestopek proti silno strogim predpisom se kaznuje s trimesečnim zaporom. Milenički, orožnički in agentje pa z neko očitno slastjo, stalno provocirajo konfinirance, tako da se morajo silno zatajevati, da ne pride do hujših konfliktov. Že itak grenko življenje pa zastrupljajo razni agentje zasiševanju.

provokatorji. Vohunska služba med konfiranci je razpredena do skrajnih podrobnosti.

Za pisemsko cenzuro je nastavljen poseban komisar. Konfiniranci smejo pisati samo svojim najožjim sorodnikom, a tudi samo pisma teh se jim dostavljajo, vsa druga pisma zadržujejo in tvojno očitno gradivo za obremenitev konfinirancev pri morebitnem postopanju proti njim.

POMILOŠČENI BREZAVŠČEK BO DO KONCA ŽIVLJENJA NOSIL POSLEDICE JEČE

Gorica, marta 1937. — Od 13 nedolžnih mladih fantov iz Kala pri Kanalu, ki so bili leta 1932 obsojeni na vkljuno 330 let ječe, je bil koncem leta 1936 pomiloscen, kako smo še poročali. Andrej Brezavšček, kateri je imel ob času procesa komaj 20 let, a je bil kljub temu obsojen na 20 let ječe. Vrnil se je domov, toda kako. Ko so ga zaprli, je bil zdrav in močan mladenič brez vsake hibe. Sedaj pa se je vrnil domov ves izčrpan, oglušil je tudi na obeh ušesih in oslepel na enem očesu. Do konca svojega življenja bo nosil posledice muk, ki jih je moral trpeti pri zasiševanju.

Kako so nabirali prostovoljce za Španijo na Krasu

ŽRTVE NAJ BI BILI BREZPOLENI

Trst, 28 februarja. — (Agis). — Kar je znano, že dolgo časa vrtajo pri Rodiku in iščejo pod zemljo žile premoga. To delo traja že menda par let in do sedaj ni rodilo pravega uspeha. Kljub temu delo nadaljujejo. Ni čudno, če se javlja dan na dan vedno mnogo brezposelnih, ki bi hoteli pri podjetju delati. Ker ne morejo nikogar več vzetih in ga zaposliti pri iskanju rude, se jih je mnogo oziroma vse, ki so iskali delo moralno vrniti domov. Med njimi so bili tudi taki, ki so prišli daleč s Krasa in Tolminškega. Ker so pričeli sedati po Italiji nabirati prostovoljce za Španijo, so hoteli izkoristiti to priliko tudi na Krasu. Vse, ki so prišli iskati dela v Rodiku, so napotili na županstvo v Divačo, kjer naj se javijo obniki gotovi ur. Bilo je to pred dobrimi 10 dnevi. Ko so se brezposelnii zbrali, jim

je podeštat držal primeren nagovor, jih objavljali nagrado in plačo in jih pozval, naj se javijo prostovoljno za Španijo. Vsi prisotni so enoglasno odklonili. Ko je videl podeštat, da je njegova akcija propadla, se je razjezikl in jih zabrusil: »Vidi se, da še niste dovolj lačni in potrebeni dela.«

Boli kot vse ostalo, gotovo ravno ta podeštat izbruh slike stanje v Italiji in tudi jasno naznačuje vzroke, ki so mnoge primorali, da so se javili »prostovoljno« za Španijo: lakota. K temu skoro ni potreba nikakih komentarjev. Kakor javlja, so imeli fašisti pri nabiranju prostovoljcev za Španijo mnogo več uspeha v Trstu. Točno število ni znano, vendar pa sega precej visoko.

ZNAKI GOBAVOSTI SKORO PO VSEM KRASU

Velik strah med ljudmi

Trst, marca 1937. (Agis). — Po poročilu, ki jih prejemamo, se pojavljajo vedno češče po deželi znaki gobavosti. Kakor smo zadnjič poročali o slučaju gobavosti v Gabrovici na Krasu, ki jo bodo morali kakor kaže zažgati, se je izvedelo, da so tudi drugi kraji v okolici in drugod v veliki nevarnosti vsled te bolezni. Seveda oblasti skrbno prikrijejo, da ne bi vzbudili med ljudmi prevelikega strahu, zlasti ker še vedno nabirajo prostovoljce za Abesinijo, poleg

tega pa silijo zlasti naše obrtnike in kmete, da bi se tja izselili. Kakor se govori se je pojavil slučaj gobavosti tudi v Komnu, oz. nekje v okolici, čeprav te vesti zaenkrat ne moremo potrditi.

Brezvoma je ta bolezen mnogo bolj razširjena in obstoja zanje večja nevarnost v ostalih krajih Italije, čeprav se za to ne more ničesar izvedeti. Kakor je znano imajo Italijani v Sredozemskem morju poseben izoliran otok, kamor spravljajo obolele na gobavosti.

CENE ŽIVILOM RAPIDNO RASTEJO

Trst, marca 1937. — (Agis). — Na tem mestu je bilo že večkrat govora o stalnem dviganju cen na italijanskih trgih, bodisi živilom in blagu, bodisi drugim predmetom in to tudi popolnoma domaćim proizvodom in pridelkom. Niti za časa sankcij se niso cene tako visoko in znatno dvigale kot sedaj. Pred dnevi so dobile vse občine dolge in obširne brzojavke z nalogo in navodili za pregledovanje in kontrolo zalog onih predmetov, katerim so cene poskočile. Dokler imajo namreč trgovci stare zaloge, morajo podražene predmete prodajati po dosedanji ceni. Na to strogo pazijo oblasti in vsak trgovec, ki se v tem pregeši, četudi nehotje, je občutno kaznovan. Oblasti izvajajo kontrolo z vso strogosijo, zlasti nad domaćini, slovenskimi in hrvaškimi trgovci.

V zadnjem času je zlasti znatno poskočila cena olju, ki ga bodo trgovci po nabavi nove zaloge lahko prodajali po 10—11 litri. Mast je poskočila v zadnjem času na 8.80, sol se je podražila za 0.20 lire in stane danes kg 1.70 lire; testenine so poskočile na 3.—4. lire; podražal se je tudi riž in ostali predmeti.

Sladkor stane v Trstu na debelo 5.96,

prevoz stane najmanj 0.50 tako, da stane trgovca fco njegova trgovina 6.20 lir, cena sladkorja je pa določena na 6.—7. lir. Pri nabavi ni zaračunana tara niti rabat, tako da prodaja faktično vsak trgovec na deželi sladkor v svojo

izgubo. Tako je tudi z ostalimi predmeti. Zlasti občutno je to opaziti pri živilih. In kljub temu, da prodaja trgovce gotove živilske potrebsčine pod kupno ceno, jih mora imeti na zalogi, sicer je občutno kaznovan. To nesorazmerno in nepoumljivo določevanje cen prizadeva trgovcem ne samo velike težkoče, ampak tudi izgubo. Pritožbe pa niso uvaževane.

CIJENA MESU U PULI

Pula, marta 1937. — U poslednje vrijeme donosi često »Corriere istriano« tužbe na visoke cijene mesu, drvima, maslinovom ulju in još nekimi artiklima. Naročito je visoka cijena svinjskom mesu, a to dolazi otuda, kaže taj list, što su takse za klanje i konzum tako visoke, da seljaci ne mogu gajiti svinje. Po tvrdjenju tega lista na cijelo Puljštino je ove godine samo pet stotina svinja dok ih je prije rata bilo deset puta više. Ali seljak neće da goji ni za svoje potrebe, jer za klanje jednog praseta do 100 kg težine kod kuće i za svoje potrebe mora da plati oko 50 lira raznih taksa.

Prema tome je i cijena mesu, naročito svinjskom vrlo visoka. Za mart je propisan obvezatni cjenik koji naredjuje da se glava i noge prodaju po 4 lire/kg, džigerica po 8 lira, vrat i pleča po 9.40 lira, a meso svinjsko bez kosti 12.40 lira, što iznosi preko 30 dinara.

strijska podjetja so zaradi močne konkurenčne iz notranjosti morala počasi zapreti svoje obrate. Našemu človeku je onemogočeno vsako izseljevanje v tujino, kamor je pri hodišču za zaslужkom. Tudi za izseljevanje v Abesinijo, kar sicer sedaj vlada z vsemi sredstvi podpira, mu je mnogokrat onemogočeno; biti mora član fašističkih orga-

nizacij in imeti od teh potrebna priporočila.

To je stvarno stanje, ki se pač ne da z raznimi spominskimi ploščami prikrije ne izlubiti s fašističnimi ceremonijami. Te spominske plošče bodo za naš narod samo spomin na najtežje dni, ki jih je kdaj preživel.

STRAH PRED PREŠTEVILNIM AMNESTIJAMI

Trst, marca 1937. (Agis). »Popolo d' Italia« je prinesel članek pod naslovom: »Atenzone«, v katerem opozarja vladu na prešteviline in prevelike amnestije v zadnjih letih. V tem navaja sledeče amnestije: oktobra 1932 ob priliki prve desetletnice revolucije črnih srajcev je prinesla amnestija oprostitev kazni za pet let; 1934 ob priliki rojstva hčerke prestolonaslednika, dve leti; 15 februarja 1937 ob priliki rojstva sina prestolonaslednika štirih let. »Torej v nekolkotih letih manj kot štirih let znaša celotna amnestija za 11 let. Te amnestije so bili deležni vsi, vstevši tudi neprijatelje politike režima. Vsled teh enajstih let so mnogi neprijatelji režima prisli iz ječ. Vsi, ki to vidijo, lahko spoznajo, da je fašistični režim v resnicu širokogrueden, posebno če se jemlje v poštev režime v Rusiji, Španiji in drugih državah. Dalje pravi Popolo: »Fašistični režim — tiranski, krvav in reakcionaren, kakor pravijo zabiti vzgledi tiska mednarodne demokracije bez vrednosti — zna biti širokogrueden, ker je močan. Sedaj ko bo amnestija in pomilostitev skoraj izpraznila italijanske ječe — kjer so med ostalimi tudi zelo številni neprijatelji revolucije — ni odveč pribiti dejstvo, da širokogruđnost režima ni neskončna, kakor usmiljenje Boga in da fašisti, kadar je potreba, znajo biti trdi in neizporna. Zato: »Atenzone!«

Ta članek Popola, ki ga prinašamo v izvlečku, je vsekakor zanimiv. Manjkajo mu pri tem morda še drugi podatki in podrobnosti, ki jih hočemo mi samo na kratko navesti. Predvsem je treba potrditi dejstvo, da politični kaznenci, v nasprotju s kriminalci, dobeskribovani do vrednosti, so preko deset do dvajset let. Poleg tega je treba povedati še to, da je bilo v zadnjih štirih letih ogromno odsodb in vsi obsojeni niso bili deležni vseh amnestij. Dalje, kar se nam pa zdi najvažnejše, pa je dejstvo, da mu tako širokogruđne amnestije, kot jih nudi fašizem vsako toliko, služijo kot ventili, s katerim hočejo vsaj deloma razbremeni prenatrpane ječe, če hočejo poleg vsega sprejeti in sprejemati vedno nove žrtve, ki morajo tudi na vsak način vsaj deloma okusiti, morda poleg amnestije, tudi »širokogruđnost« italijanskih ječ.

MALE VESTI

— Fašizem priznava, da le nima demografska bitka, po kateri naj bi fašizem dvignil število rojstev kolikor se da, za enkrat propadla. Število rojstev se ne dviga. Dočim je znašal prirastek leta 1881, še 38 pro mil., znaša danes le še 22.2. Da bodo številke bolj nazorne, je treba še povordariti, da je za prvi padec za 9 promil b

DRONNE VESTI IZ NAŠE DEŽELE IN CELEGA SVETA

— Šegota Mate iz Valture koji je 1935 bio osudjen na 18 i pol godina radi toga što je bio bacio bombu u kuću lovopazitelja Lina Mossa, bio je sada u Trstu na ponovnom sudjenju, jer je apelacija ponistiila prvu kaznu. Sada je ponovno osudjen na 15 godina i 4 mjeseca, a Ušće Blaž, koji se nalazi u Istočnoj Africi, oslobođen je radi pomanjkanja dokaza.

— Pri Komnu so trije otroci čistili travnik in zakurili ogenj, kjer so sežigali suho travo in dračje. Toda nesreča je hotela, da so zažgali ogenj ravno nad granato, ki je ostala iz svetovne vojne, ki je seveda eksplodirala. Mali Venceslav Pipan, ki je bil v tem trenutku priognju, je bil v obupnem stanju prepeljan v bolnico, dočim sta njegov brat in tovarš, ki sta med tem nabrali po travi dračje, odšla nepoškodovana.

Pri Sv. Florijanu pa je bit tudi vsled projektila iz svetovne vojne ranjen dva najstnata Martin Lipič. Tudi njega so prepeljal ranjenega v bolnico.

— V Trstu so imeli pred kratkim zanimivo predavanje o znameniti Kačji jami pri Domači, katero so lani tržaški alpinci raziskali.

— V Fari ob Soči, v Komnu, v Rihembergu in drugod so imeli predavanja o temi »Fašizem in boljševizem v zvezi s problemom religije«. Predavanje je organizirala fašistična stranka.

— Pod naslovom »Albo di gloria« priča »Popolo« imena padlih v februarju v raznih letih in sicer v vojni, za narodno stvar in v Afriki. Iz Trsta so padli v Abeziniji od 5 do 17 februarja 1936 štirje. Med njimi je slovensko ime Andrej Boltar.

— Po vsej Julijski Krajini se vrši velika propaganda, da bi se čim več obrtnikov prijavilo prostovoljno za Abezinijo. Obetajo se jim za to za prevoz velike obajšave, kakor tudi to, da smo prostovoljno izbrati kraje, kjer b' se hoteli naseliti. Zato je bilo ustanovljeno v Gorici posebno tajništvo za propagando. Vendar pa se vidi iz časopisov, da to vabilo ni padlo v naših krajih na rodovitna tla.

— Tržaški župan je začel s tem, da je položil 10.000 lir. za novo akcijo, katerih je v Italiji že tako preveč. Akcija je namenjena zgradnji kolonije za otroke v Gradežu in posvečena spominu rojstva prestolonaslednika.

— Mussolini je darovalo Rijeci 50.000 lira i to za zimsko pomoč.

— Opatiju opisuje bivša najvovođkinja Štefanija, žena Rudolfa Habsburškega, v jednoj knjizi na njemačkom u kojoj iznosti svoje uspomene. Knjiga će doskora izdati i u talijanskem prijevodu.

— Talijanska konzurna služba bit će posvetna reorganizirana. Politička i sudska funkcija konzula bit će povečana.

— Motorni brod »Feltre« od 17.000 tona, vlasništvo društva »Libera Triestina«, potovanje je nakon sudara s jednim američkim brodom na ušču rijeke Columbia u Tihu Ocean. Američki parobrod »Portland« s kojim se je spomenuti prod sudario, uspio je da spasi 35 članova posade.

— Jedna grupa talijanskih fašista napali su francuski i talijanski antifašisti u Tunisu. Tom prilikom su ranjena i dva talijanska novinara od fašističkog lista »Unione« u Tunisu. Talijanski poslanik u Parizu je protestirao kod Bluma, a državni podstatnik Pierre Viennot je otišao u Tunis da izvidi stvar. (Tunis nije Sanghaj!)

— Nova velika rafinerija petroleja u Italiji. Talijanska Vacuum Oil Company podižeće u Napulju novu veliku rafineriju petroleja, koja će godišnje preradjavati 200 hiljada tona nafte.

— Oko 200 talijanskih pomorskih oficira i mornara sa ratnog broda »Lepanto« demobilirali su jedan veliki kinematograf u Sanghaju. Razlog za to bio je sovjetski film »Abesinja«, koji je, po mišljenju Talijana, tendencijalno prestativo pohod talijanske vojske u Abesiniju. Italijanski oficiri i mornari ne samo da su demobilirali čitav kino, nego su uništili i sam film.

— Prema talijanskem službenom saopćenju tokom idućih mjeseci bit će izvršene pokušne mobilizacije u cijeloj Italiji te će tom prilikom biti pozvani pod oružje rezervisti rodjeni 1900-1-2-3-4 godine.

Novi metalni novac u Italiji. Prema službenim vestima iz Rima u maju o. g. priliku prve godišnjice proglašenja talijansko-etiopskog carstva u Talijanskoj Istočnoj Africi bit će pušten u opticaj prvi srebrni, nikleni i bakreni novaci sa emblemima talijansko-abesinskog carstva.

— Njemačka i japanska vlada ponudit će u najskorije vrijeme zajedničkom notom Italiji da pristupi njemačko-japanskom sporazumu o zajedničkoj borbi protiv komunizma.

USPJELA ZABAVA DRUŠTVA „JURINA I FRANINA“ U NEW-YORKU

New York, februara 1937. — Dvanaestogodišnja zabava dobrotvornog i zabavnog društva »Jurina i Franina« iz Hobokena u New Jersey, koja se obdržala u »Stuyvesant Casino«, Inc. u 140 Second Avenue, New York City, u subotu 6 februara 1937, bila je i opet manifestacija tradicionalne istarske svijesti. Tim više što je bila upriličena u međusobnu subotu.

IM MEMORIAM TETKI ERMINIJI

New York, februara 1937. — U srijedu 27. januara 1937., u 6 sati u jutro, neumitna smrt pokosila je dobru gdju. Erminiju, vrijednu i požrtvovnu suprugu Norberta Kalokira iz Lovrana u Istri. Žena još mlada, u 48. godini — u napunu života — i osobitih vrlina. Uzorna majka i dobra domaćica. Njezino je srce prestatalo da kuca u »General Hospital of Perth Amboy«, kamo bijaše odvezena u vrlo kričnom stanju tri dana prije smrti, nakon dugog i teškog bolovanja.

Nezaboravna pokojnica, draga tetka Erminija, bila je rodom iz Beča. Došla je još kao nejako dijete sa djetom i bakom na naš Jadran i nastanila se u Lovranu. Tu se upozna sa mojim ujakom poznatim pod imenom »Berto Kanočira«, i ožene se. Iz sretnog braka rodile se četiri kćerke: najstarija Minnie, sada učiteljica Rudan (iz Berseča), Zinka učiteljica Corrente (iz Kopra), Mici učiteljica Grizilo (iz Poljane u Ičićima). Najmladja kćerkica Nada, koja je bila slika i prilika majčina umrla je još kao nejako dijete; i sin Norbert, koga smo sve dok se nije ozemio nazivali »Bertić«.

Pod pritiskom fašizma ostavlja cijela obitelj — i ako teškim srcem — ljubljeni rodni Lovran. Najprije otac barba Berto, koji na poziv svoje sestre Tonče i Šurjaka Pepeča (moga oca), spremlj svoj kovčeg i zaplov u daleku Ameriku. Po tom djeca, pak majka.

I tako prispješe u Perth Amboy, u državi New Jersey, gdje je onda bila naša kolonija (pogotovo iz Lovrana, Ike, Poljane i obližnjih mjestanica u Istri) dosta jaka, te otvoriti barba Berto svoju postolariju, da prosljedi sa svojim zanatom, koga je izuzeo, od svog oca još u mlađim godinama. I tu poženi sve redom svoje kćerke, Minnie, Zinku i Mici za valjane i vrijedne momke, sve same Istrane, i sina jedinca t. j. svoga nasljednika Bertića.

Svi oni dani dok je mrtvo tijelo tetke Erminije bilo izloženo na odru dolazili su prijatelji i znanci da joj odadu zadnju počast, a u oči sprovoda t. j. u petak na večer i kroz cijelu noć brušalo je sve od ljudi kao u pčelinjaku. Došlo je svijeta čak iz udaljenijih mesta. New York i Philadelphia bili su osobito dobro reprezentirani. Tako smo tu opazili obitelji Čop, Mohovich, Basan, Palmich, Crustich, Virtich, Latovich, Mascareti, Bradicich, Roketich, Jakovinich, Adriario, Bakich, August Letić, a bilo je i nekoliko kršćnih Dalmatinaca, između kojih i Lazar Tičić, član Jadranske Straže u New Yorku, te bezbroj Amerikanaca, prijatelji i znanci pokojničnih kćerka i sina jedinca. Na odar joj je položeno mnogo vjenaca i kita cvijeća.

Zalobna je povorka krenula iz kuće žlosti (više od dvadeset automobila) u subotu, 30. januara, u 9 sati u jutro put »Poljske katoličke crkve« u Perth Amboy, gdje se odslužila služba zadušnica za pokoj njezine duše, dok je na groblje stigla oko 11 sati.

Sahranu bila je upravo veličanstvena i po tome se najbolje vidi kako je pokojnica bila obljužljena i poštovana medju našim i tujim svijetom.

Da, teško smo mi svi ovdje osjetili gubitak naše drage i mile pokojnice, a kako će samo bolno odjeknuti ta nemila vijest, kad se bude pročuo glas u rodnom Lovranu, Splitu, Mariboru, Ljubljani, Beču i Troppau, gdje pokojnica ostavlja bezbroj rodbine.

Počivajte u miru draga i nezaboravna tetko Erminija i snivajte sladki san u ovoj gradi američke zemlje, daleko od Vašega, i našeg ljubljenog, ali tužnog, silom nam otetog Lovrana. Vaša će uspomena u srcima našima živjeti do groba.

Za učvilenog supruga, kćerke i sina, šogorice i ostalu rodbinu ovde i u domovini nećakinja Mary Vidošić.

† BENČINA ANTON

Osijak, 28. februara 1937. Umro je u Osijeku naš član Benčina Anton, željezničar u mirovini. Pokojnik je bio rođen god. 1876 u Storjama kod Sežane. Pogreb je bio 23 II, i prisustvovali su članovi »Istra«. Pokoj mu vječnil, a preostaloj rodbini naše sačešće.

UMRL JOŽEF ŠINIGOJ

V. Dorenberg je umrl Jožef Šinigoj v visoki starosti 79 let. Vse njegovo življenje pred svetovno vojno je potekalo v veseljem delu in je bilo posvećeno rođni zemlji, družini in domovini. Bil je veščak v trto- in sadjereji, skrben gospodar, odkrit značaj, prijeten družabnik. Kot velik narodnjak je trdno upal, da bo še videl vilirati trobarno jugoslovensko zastavo na Goriškem, v Trstu in Istri. N. v. m. p!

Zabava je bila vrlo dobro posjećena i prošla je uvrlo dobrom raspoloženju sve do malih ura, a uspjela iznad svakog očekivanja, samo što se je osjetio praznini i pomanjkanost obitelji Kalokira i Vidošić (jer njih ima mnogo), koji su zbog žalosti i teške nesreće, koja ih je snašla gubitkom svoje dobre i neprežaljene žene, majke, šogorice i tetke, izostali. Mary Vidošić

Pred 50 godina

FORECKI LIST I NASE SVEĆENSTVO

Dopisnik iz Liburnije porečkog listića prijevodi: »Status personalis svećenstva tršćansko-koparske biskupije za god. 1886. pak mu se odmah želudac preokrenuo čim je pročitao, da je taj »Status« tiskan u tiskari g. V. Dolenca, u istoj tiskari gdje se tiskala »Naša Sloga« i »Edinost«.

Alako se je već kod samog imena tiskare preobrnulo gospodarski želudac gospodina dopisnika dične »babec«, čim je došao na sam predmet, t. j. na redno mjesto, dočito na domovinu svećenstva tršćansko-koparske biskupije, izkočio mu iz gospodskog trupla sav drobat sa svim cricama. Po njegovu računu imade između 300 svećenika u biskupiji, njih 106 iz Kranjske...

OPĆINSKI IZBORI U BUZETU

Naši Talijaniši mirovali su dugo, no odakad se pročulo, da ćemo znati izbore, stali se oni živo micali. Sad njim je iznova »čekav« prijatelj i kumpar, sad ga vode opet izpod ruke na čašicu raktice ili na cigaru, da mu pritom našapću svega i svašta protiv Strpedjanom...

U zadnjem broju porečke »placarice« citata se dopis iz Buzeta, u kojem govori poznati delija o občinskoj upravi u Buzetu, o izborih, pale se junak na koncu svalio na čestite naše Strpedjane, navlastito na g. Fr. Flegu. Svi ovi da rade za panslavistički (?) program, jer su njim puno škrinje hrvatskoga novca, što njim ga šalju iz Zagreba i Kastva. Strpedjani da putuju od sela do sela prodiću narodu da neće više poreza plaćati.

IZ UREDNIŠTVA I UPRAVE NAŠ NOVI POVJERENIK U KARLOVCU

JE G. BERCE ALEKSANDAR,

koji je na sjednici društva kao pročelnik propagandnog otsjeka preuzeo i tu dužnost. Upozoravaju se pretplatnici da g. Beretu mogu uplaćivati pretplate i kod njega naručivati list, jer nas on u svemu zastupa u Karlovcu.

Dosadašnji naš povjerenik u Karlovcu je bio g. Pahor Franc, kojem i ovim putem zahvaljujemo na savjesnom vršenju preuzete dužnosti.

MNOGI NAŠI PRETPLATNICI NAM SE OBRAĆAJU RAZNIM MOLBAMA

za intervencije i informacije. I redakcija i administracija lista je tako opterećena redovnim poslom, da nam je nemoguće redovno dolaziti ususret molbama pretplatnika, iako činimo sve što možemo da zadovoljimo sve one koji nam se obraćaju.

Ovime molimo pretplatnike da se ubuduće obraćaju za informacije i intervencije najbližem emigrantskom društvu ili pak društvu »Istra« u Zagrebu, Žerjaviceva 7, a u važnijim stvarima Savezu u Beograd, Kosovska 39, IV, jer će na taj način dobiti brže i tačnije informacije.

IZVJESTITELJI I SARADNICI

šalju nam često izvještaje i dopise prekasno, pa se događja da bez naše krvnje ne mogu ući u list. Tako se na pr. prošle sedmice dogodilo sa dopisima iz Celja, Kamnika, Kranja itd. Radi toga još jednom upozoravamo saradnike da se redakcija lista zaključuje redovno srijedom oko 6 sati naveče. Prilozi koji dodaju kasnije ne mogu ući u list te sedmice, jedino u slučaju da je vijest vrlo važna i vrlo kratka.

Osim toga smo u posljednje vrijeme dobili s raznih strana pritužbe da list stiže nereditivo. Mi međutim list štamamo u vijek bez iznimke kao dosada. Ako list zakasni, krvnja nije na nama. već se krive razne prilike koje o nama ne ovise. Kako dozajnemo, to se događa još nekim tjednicima u posljednje vrijeme, a ako pretplatnici i u buduću budu dobivali list sa zakašnjenjem, molimo ih da nas o tome obavijeste, pa ćemo preduzeti korake da se izbjegnu te neuobičajene.

Svaki emigrant mora da ima veliki emigrantski

„JADRANSKI KOLEDAR“

Velik izbor štiva. Saradjivali najbolji pisci. Mnogobrojne slike.

Ko ga još nema neka ga odmah naruči! - Upozorite na nj svoje prijatelje!

KNJIGA LADA BOŽIČA O IDRIJI

Ljubljana, februarja 1937. — Brez velikih napovedi in tisto se je vrnila majhna, na zunaj lična knjižica, ki jo je spisal Lado Božič pod naslovom: Naš idrijski kot. Posvečena spominu 35. letnice ustanovitve in 10-letnici ukinitev prve slovenske realke, prinaša na kratko vse kar se je zdele pisca važno, da pove ljudem o svoji Idriji v katero je, kakor vsi Idrijčani tako ponosen in tako zaverovan. Gotovo ga ni kraja na naši zemlji pod Italijo, ki bi imel med nami toliko vnetih in vdanih propagatorjev. Morda bi se to lahko imenovalo »lokalni patriotizem«, morda je že kaj več. Dejstvo je, da Idrijčani posvečajo svojemu kraju toliko pozornosti, da pri tem morda na vitez puščajo ob strani glavno. Iz tega stajne se je tudi brez dvoma porodila Božičeva knjiga in vse manifestacije ob priliki obletnic idrijske realke, ki so bile predvsem le — idrijske.

Pisec sam v svoji knjigi ni hotel biti izčrpen. Vendar pa opisuje z veliko točnostjo posamezne odlomke iz svojega kraja, kako na pr. o društvenem življenju, o šolstvu, zlasti pa o idrijski realki. Poglavlja o življenju v rudniku, o rudarjevi družini, ljubezni, o idrijski ženi, o navadah in običajih, ki so vseskozi zanimiva, pa so često pomešana s pisateljevimi impresijami in često sentimentalnimi vložki. Stvari se ne sme jemati prestrogo, če se pomisliti, da je to njegov rojstni kraj, kraj kjer je preživel večji del svoje mladosti in ki se vsakemu tako vcepi, da le težko govoriti o njem z vso realnostjo in krutostjo, ki jo ta zahteva. To velja zlasti za Idrijo, ki je rudarski kraj, kraj trpljenja in dela, od kar rduški obstaja in odkar ga tuji izjemajo in z njim tudi idrijske ljudi.

O Idriji je napisanega že precej. Manjka nam pa brez dvoma še vedno delo, ki bi Idrijo kot rudarski kraj postavilo v pravo luč z ozirom na njeno socialno važnost v teku vse zgodovine. Če bi se tako zelo ves problem, bi to delo gotovo pridobilo na vrednosti. Že dejstvo samo, zakaj so začeli baš to in to stoletje iskati in kopati srebro in ga kopljajo do danes, je važno in se ne sme vezati na staro znano fabulo o sodarju, ki je močil svojo suho robo na studencu. Tako delo bi brez dvoma temeljito zaključilo številno literaturo o Idriji in važnosti Idrije v preteklosti in sedanosti. Toda Božičeve delo je hotelo biti le »skromno ogledalo življenja in dela našega mesta, naših očetov rudarjev in naše dijaške mladine«. Kot tako ga moramo vzeti v roke in ga brez dvoma lahko, s tega stališča, ocenimo pozitivno. Zlasti bo dragoceno in prijetno branje za mnoge idrijske rojake.

Knjiga obsega 98 strani, gosto pisano, na dobrem papirju in z ilustracijami. Ilustriral je knjigo idrijski rojak Niko Pirmat. Morda bi bila idrijskega dekleta lahko izostala, ker se nam zdi da dekleti ni tako tipično za Idrijo. Na drugi strani pa brez dvoma manjkajo originalni črti o tipu rudarijevihi ter slike o marsikateri idrijski posebnosti, ki bi se s tem prvič in z trajno ohranjala morda pozabi. Posebna dolgljava so posvečena idrijski besedi, navadam in običajem ter poglavju iz domačih logov. Gotovo je, da so ta poglavje pretesna in premajhna, ker so brez dvoma zelo važna za našo kulturno zgodovino, in folklora sploh, boli kot recimo poglavje o rudarjevi ljubezni, kateri je posvetil še

enkrat več, skoro kot onim trem.

Božiču moramo biti za delo hvaležni. Ne gre, da bi prestrogo jemali kake pomajkljivosti, saj ima na drugi strani tudi mnogo popolnosti, ki delo postavljajo in uvrščajo med dobro. Kot opomin nam vsem, da ne pozabimo na ta kos zemlje, je še posebej pomembno.

Knjiga se naroča pri društvu Tabor, ki je delo tudi založilo ter stane le 10 dinarjev. Našim rojakom jo toplo priporočamo, posebno še, ker je čisti izkušček namenjen dobrodelnim namenom društva »Tabor« v Ljubljani. — ŽJ.

USPJEH ENGLESKE KNJIGE

Dr. Čermelja u Rumunjskoj

Zagrebački »Obzor« od 27. februarja donosi pod naslovom »Rumunjska akademija i naše manjine pod Italijom« ovu noticu:

Kako čitamo v bukureštanskom »Universulu«, na poslednjem siednici Rumunjske akademije znanosti predložio je član Akademije, general R. Rosetti medju ostalim publikacijama i englesko djeło slovenskog autora prof. dr. Lava Čermelja »Borba na život i smrt jedne manjine — Jugoslaveni u Italiji«, u kojoj autor prikazuje život Hrvata i Slovensaca u Istri, Trstu i Gorici.

Naročajte naše knjige!

Doslej se ni javilo še dovolj prednaročnikov za knjigo pop Luke Kirca »Crtice iz istarske povijesti«. Prosimo, da napnete vse sile in pridobite čimveč prednaročnikov. Ta knjiga mora iziti, ker je za našo stvar potrebna. Obenem pa se bomo s tem tudi najlepše oddolžili našemu borcu pop Luki. — Prednaročila zbira g. dr. Petar Kirac, grad. tajnik — Sušak. Pri njem se dobre tudi naročnilist.

Knjiga Ivana Podlesnika »Na Krasu« ni mogla iziti iz istega razloga. Bratska društva prosimo, da napravijo svojo dolžnost.

Znani naš pesnik dr. Igo Gruden ima na razpolago še nekaj izvodov svojih Primorskih pesm. Ta knjiga ne bi smela manjkat v nobeni emigrantski družini. Naroča se pri pesniku (Ljubljana — Masarykova cesta, palača »Grafička«). Vezana knjiga stane izjednom samo Din 10.—. Društva in posamezniki, ki razpečajo več knjig dobe 10 % popusta.

Izašla je knjiga H. Sirovatke

Ova je aktuelna studija socijalno-političkog spisatelja Hinka Sirovatke upravo izšla iz Itame, iznoseći na 28 štampanih straka u svom prvom dijelu analizu naših općih privrednih i društvenih problema; u drugom dijelu problem pravne naplate radia i općega zaposlenja, a u trećem dijelu problem usklajivanja opreka među društvenim interesentima i njihove suradnje s državom, to jest problem staleškoga prestatvništva. — Na početku knjige iznosi pisac svoju uvodnu riječ čitateljima i javnosti na uvaženje, jedan kritički osvrt na novo izšlu Uredbu o minimalnim nadnicama, pomirenju i arbitraži, te predgovor što ga je knjizi napisao sveuč. profesor gosp. dr. J. Stefanović. Na kraju pak svoga djela upravlja pisac prijateljski apel radništvu koje misli svojom glavom, zatim zaključni apel na demokraciju u Jugoslaviji te konačno jedan zorni prikaz u grafičkim kružnicama za praktično rješenje problema staleškoga prestatvništva u skladu i na temeljima načela političke narodne demokracije.

Mi ćemo se na to veoma aktuelno djelo još naročiti osvrnuti. Knjiga stoji Din. 50.— a naručuje se kod pisca: Hinko Sirovatka, Zagreb, Hatzova ulica 12, III. kat.

Naš odnos prema publici ne smije biti servilan. Ona i onako zna da dočaže na istarski koncerat, pa prema tome sigurno nije radozna da čuje one iste pjesme, koje će čuti i od cigana za dlanar i uz čašu piva kad god joj se protiće. A ima i u Brajšinim i u Matetićevim kompozicijama toliko stvari od vrijednosti koje može pjevački zbor da iskoristi. Slovenska »Večernjica« na subotičkom koncertu pjevana od mješovitog zobra ostavila je divan utisak.

Treba takodje misliti i na našu publiku, t. j. na potrebe nas samih. Ako su nam potrebne prirede večera stila da privučemo široku publiku, još su nam više potrebne naše intimnije prirede užega kruga. I onda te prirede mogu biti iskrenije i potpuno naše. Ako nas je manje, možemo biti bliži jedan drugome, i sve više se zbljavati.

To sve pod pretpostavkom da imamo jedan drugome nešto da kažemo. Mi

moramo naučiti da pronadjemo naše najstrošnije i najskromnije ljudi,

radnike naročito, njih moramo skupljati i sebe vezivati uz njih. Oni nose

Istru u sebi više nego drugi baš zato,

što se na društvenoj ljestvici nisu po-

pelji toliko, da bi osnovne elemente sta-

re kulture svoje zemlje žrtvovali za po-

madu, svilu, pudar i rumbu, i što ta na-

ša stara samonikla istarska kultura od-

govara i njihovom današnjem proleters-

kom položaju. Radi toga takvi ljudi, —

osobito ako su mladost proveli na selu,

mogu da čuvaju mnogo od onoga što je

naša novopečena sitna buržoazija izgubila odnosno prodala za kratkotrajne

svilene krpe.

U mnogima od nas Istra je još ne-

što živo i puno umatrašnje snage. Sve

je u tome, da li i koliko od tog našeg

osjećanja Istra i istarskog života, od

toga duha prijašnjih generacija, koji se

iskristalizirao u nama, možemo da pre-

neseemo na svoju okolinu, na svoje naj-

bliže, na mladje, na djecu, na nova po-

koljenja Subotica, 28. II. 1937.

„JUTARNJI LIST“

O NAŠEM KALENDARU

Pouka i beletristica u „Jadranskem Kalendaru“

Zagrebački »Jutarnji list« od 14. o. mj. donosi pod gornjim naslovom i podnaslovima slijedeći prikaz našeg ovogodišnjeg kalendara:

Izdavanje kalendara kod nas sve se više uvriježuje. Pojedina društva i ustanove slike godine izlaze pred javnost godišnjim kalendarima kao svojom redovnom publikacijom. Tih kalendara ima mnogo i raznoliki su po svojem sadržaju kao i po nazivu, ali je neosporno da među njima ima i takvih, koji zaslužuju širi publicitet.

Takav je jedan na pr. »Jadranski kalendar«, koji več treću godinu izlazi u Zagrebu, kao godišnjak Istre u Jugoslaviji. Kao i prošla dva kalendar, tako je i ovogodišnji pun raznolikog štiva, koje potječe od velikog broja suradnika. Najveći dio dakako ispunjava proza, ali je u znatnoj mjeri zastupana i poezija — čakavsko pjesništvo većim dijelom.

Kalendar ima nekih 190 stranica te sadržaje preko pedesetak priloga od nešto manjeg broja autora, jer su neki zastupani i sa više stvari. To je svakako znak raznolikosti kalendara, što je bitna značajka takve vrsti popularne literature, namijenjene najširem krugu čitatelja, najrazličitijeg ukusa i potreba. Ta raznolikost kalendara dolazi do izražaja uza sve to, što je inače kalendar po tematiku svojih priloga prilično povezan i što se krug razmatranja odnosi načinom dijelom na istarsku prošlost, dočišno na krajeve kojima je Rapalski ugovor odredio sudbinu. Stanovita monotonija dokle koja bi se bila mogla pojavitibzog bogatstva i raznolikosti kalendara, učinjena je velikim brojem priloga, odnosno velikim brojem suradnika.

U ovom članku mi ćemo se osvrnuti — dakako samo ukratko — na hrvatske priloge, jer ovi, razumljivo, više ulaze u sferu interesa ovdješnje hrvatske javnosti. Tu je uvodni članak od urednika kalendara (Tone Peruško) pod naslovom: Emigracija u novoj situaciji, koji je ideološke narav te se odnosi na Istrane u Jugoslaviji i njihov pokret. Zatim slijede različiti članci kulturno-historijskog i političkog karaktera. Na prvim stranicama je članak od Matka Rojnića: »Narodnost u Istri i ravnopravnost«. U tom članku, koji je zapravo odlomak jednog većeg prikaza, pisac pokazuje koliko su Hrvati u Istri (a s njima i Slovenci) bili zapostavljeni prema Talijanima, makar je nakon pada apolutizma bila ravnopravnost narodnosti zajamčena državnim temeljnim zakonima. On to ističe na pitanju ravnopravnosti hrvatskog i slovenskog jezika u javnom životu, naročito s obzirom na državne i autonomne pokrajinske oblasti. Stanje je bilo da Hrvati i Slovenci takvo tako se i nakon proglašenja državnih temeljnih zakona pitanje ravnopravnosti postavljalo kao ideal, koji treba političkom i kulturnom borbi tek postići. I doista prilike su se u Istri razvijale tako da se hrvatski i slovenski jezik sve više afirmirao, zahvaljujući ustrajnoj borbi, u kojoj je narod slijedio svoje političke pravake.

Zanimljiv je članak i dra Šime Zužića, koji je hrvatskoj javnosti poznat iz »Obzorovec spomenknjige. U tom je članku: »Istra prema Hrvatskoj u razdoblju 1850 do 1918« dan retrospektivni pogled na razvoj

prilika u Istri kroz zadnjih sedamdeset godina, pri čemu je istaknuta uloga »Obzora« kojeg je, najviše od svih hrvatskih listova pratio prilike u Istri.

Poznati hrvatski kulturni povjesnik Mirko Breyer objavio je u kalendaru radnju o Istranu Josipu Voltiću, slobodoumniku leksikografu (1750—1825). Prvi put je ova radnja izšla u Vrijencu još godine 1902. a u sadašnjem izdanju izšla je dopunjena novim podacima, napose u onom dijelu, koji govori o boravku i studijama Voltićevim u Zagrebu.

Značajna je pojava ovog Istranina koji je proizašao iz malene istarske sredine (rođen je u Tinjanu kod Pazina), prošao srednju školu u Gorici, a zatim nastavio

nauke u Zagrebu (kroz dvije godine) kao dijak Više škole za državoslovne i finansijske nauke. (Ta je škola, kaže Breyer, 1769 bila osnovana u Varaždinu, a 1772 preseljena je u Zagreb). Kasnije je slušao pravo u Beču, gdje je i umro ovaj autor »Ricsoslovnik Illiricke, Italiane i Nimacke jezika« u 75 godini. Bio je neustrašiv i karakteran ovaj naš čovjek, koji se inače potpisivalo talijanski kao Voltiggi, premda je sačuvao do smrti hrvatsko i slavensko osjećanje.

»Dragi moji brate, piše on iz Beča u Tinjan. Radi riči ja sam zatvoren u tamnici. Prosim Te pošalj mi tri sto dukata, ali dođi me pohodit.«

Prof. Jerko Gršković iznosi jednu epizodu iz prošlosti Rijeke. U članku Strossmayer na Rijeci opisuje, objavljivajući jedno pismo, blagoslov zastave riječke županije 25. svibnja 1862. Mladi arh Ante Lorencin bavi se historijom srednjevjekovne monumentalne umjetnosti istočnog Jadrana, a prof. Ante Sepić piše o našoj glagolskoj knjizi u Istri. Zanimljiv je prilog Augusta Pirjevca (na slovenskom jeziku), koji priopćuje dva pisma istarskog biskupa Dobrile slovenskom buditelju Bleiweissu. Ta dva pisma karakteristična su za poznavanje Dobriline ličnosti i brige, koju je posvećivao svome narodu.

Istarski folklor obraduje radnja prof. Jakova Miksa: »Narodna nošnja u Brestu (u Čičariji), dok je Ivan Matetić-Ronjov (poznati muzičar i tajnik zagrebačke Mušičke akademije) opisao lanjski muzički festival u Omišlju.«

Time smo u glavnom iscrpljili poučni dio članka, ostaju da se spomenu beletristički prilози u pjesmi i prozi. Tu su od autora najprije Ante Dukić (Naš domaći glas), Eričard Katalinić (Pjesma o mojem žalu itd.), Viktor Car-Emin (Kako sam počeo pisati), Drago Gervais (Orguljasti u Veprinu, Non Franci itd.), te najmlađi: Ladislav Grakalić i Ivan Bostjančić. Zatim je još i Ton Smerdel (zanimljiv i po tome što pjeva i na hrvatskom i na slovenskom jeziku). Matko Dvorničić, Zvane Kastavac sa svojim uspijlim humoreskama, Nikola Zec i dr. — er.

U FOND »ISTRE BR. 9
Mjesto vijenca na odar počivše Margarete ud. Šančulin iz Biograda n.m.
Salje Ante Jurlina-Stančić din 50.—
X. X. Beograd 25.—
U prošlom broju objavljeno „ 39.966.60

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

APEL SVIM EMIGRANTIMA U ZAGREBU

Poziv na uplatu članarine

Članovi društva »Istra«, a i drugi emigranti, koji nisu učlanjeni u društvu sa zadovoljstvom su primili vijest da su društvenu upravu preuzeли ljudi »malih sposobnosti« ali odlučne nakane, da u društvu zavlada opće smirenje pa da svi članovi bez razlike prime udjela u društvenom radu. Svaki pravi Istranin, ističao bi se prije aktivno u društvu ili bio pomagač ili samo posmatrač sa strane, veseli se toj okolnosti da budemo svi složni. Jer samo složni možemo da poslužimo cilju komu težimo i da uživamo priznanje za naše okupljanje u udruženja sa čisto istarskim emigrantskim karakterom.

Da sadašnji odbor može provesti u život svoju plemenitu nakanu treba da svi članovi učine svoju dužnost. Ta se u prvom redu sastoji u plaćanju mjesecne članarine. Nek ne bude člana, koji je u zaostatku ni jednog mjeseca.

Radi toga se pozivaju svi članovi da regulišu svoju članarinu.

Ako ima članova koji su u zaostatku sa članarinom iz bilo kojeg razloga smatramo da su nakon razjašnjenja na zadnjoj glavnoj skupštini i zaključaka skupštine baš u pogledu članarine ti razlozi sasma otpali pa smo uvjereni da će svi ti članovi sada urediti članarinu.

Ko ne može na jedanput, može otplatiti u obrocima.

Članovi društva »Istra« uredite svoju članarinu, jer i malenim mjesecnim iznosom pomažete one, koji nemaju krov nad glavom, a često su puta i gladni! Ostali Istrani u Zagrebu, koji ste prestali biti članovima ili nikad niste bili, učinite se u svoje društvo.

Nek u društvu »Istra« bude stjecište svih ovdašnjih naših ljudi iz krajeva koji su potpali pod Italiju.

Društvo »Istra« u Zagrebu

Konstituiranje novog odbora »Istre« u Zagrebu

Zagreb, 1. marta 1937. — Novi odbor društva »Istra« u Zagrebu konstituirao se na slijedeći način:

Prelsjetnik upravnog odbora: Brumnić Dinko; Potprelsjetnik: Brečević Josip i Černeka Anton;

Tajnik: Debeljuk Ivan I. Božić Slavko II. tajnik;

Blagajnik: Štrk Franjo I. Brečević Vlado II.; Gospodar: Ovečić Edo;

Pročelnik Socijalnog otsjeka: Černeka Anton;

Prelsjetnik nadzornog odbora: Tote Peruško;

Tajnik: Janko Marjan.

Občni zbor društva »Istra, Trst, Gorica« u Karlovcu

Karlovac, 25 februara 1937. — Dne 14. II. se je vršil III. redni občni zbor emigrantskoga društva »Istra, Trst, Gorica«. Zbranih je bilo 80 članova, ki so z aplavzom pozdravili predsednika saveza dr. Ivana M. Čoka, ki je prispeval iz Beograda, da prisustvuje občnom zboru. Iz Ljubljane je prišel kot delegat, org. prop. odsjeka Ivo Višnjevec u delegat del. pros. društva »Tabor« Adolf Uršič, ter delegata društva »Krn« iz Črnomelja predsednik Vladi Mortelom in Jurem August.

Prelsjetnik društva Marijan Feretić pozdravlja sve navože posebno pa dr. Čoka in delegata društva, ter podaja obširno predsedniški poročilo ki je bil sprejet z odobravanjem.

Tajnik Iva Povodnik poroča o delu u preteklem letu in o težkočah društva, ki jih je srečno prebrodilo, tako da smo lahko ponosni, ker to je delo preprostih rok.

Posebno pozornost je vzbudilo poročilo blagajnika Adolfa Herkova, ki je v lepem in izčrpnom govoru, orisal pomen društva in o prometu društva, ki je iznašal 51.000 dinarjev in da je bila najaktivnejša z 8.000 dinarjev.

Borce Aleksander je podal poročilo o propagandnem in socialnem delovanju. Posebno poroča o propagandnem delovanju, ki je eno najvažnejših in največih načinov vsakega emigrantskoga društva. Kot inkasator društva poroča, da se je izdal 150 članskih savetnih legitimacij in da so se počeli člani zavedati svojih dolžnosti in redno plačevati članarino.

Tajnica ženske sekcijske Iva Leban poroča o izvajanjih delov novoustanovljene ženske sekcije.

Kot dobrotnikom gre posebnu pothvalu g. Miji Velikićevi in g. Maci Roščet. Po poročilih je imel krasen in izčrpni govor predsednik saveza dr. Ivan M. Čok, ki je žel obilno pozornost poslušal, ki so mu dali priznanje kot borcu in vođi emigrantskega pokreta.

Ivo Višnjevec in Vladi Marteljan sta povdala v svojih govorih da se se bolj intenzivno poglobimo in usavršimo naše delo do končnega osvojbeja Istra, Trsta in Gorice.

Prelsjetnik nadzornog odbora Josip Tavčar je povabil delo starega odbora in se je posebno zahvalil meščanstvu mesta Karlovca, ki nam je šlo v vseh ozirih na pomoč. Sledil je absolutori, nakar je bil izbran novi odbor:

Feretić Marijan, predsednik: Povodnik Just I. podpredsednik: Hlede Hilari. II. podpredsednik: Povodnik Ivo, I. tajnik: Pečar Hinko, II. tajnik: Herkovi Adolf, I. blagajnik: Pavletić Ivan, II. blagajnik: Ferfolja Franc, gospodar: Berce Aleksander, pročelnik propagandne sekcijske: Fajnor Franc, pročelnik socijalne sekcijske: Jančić Anton, pročelnik kroglaške sekcijske: Gregorić Vinko, pročelnik pevske sekcijske: Gabrovec Franc, pročelnik glasbene sekcijske: Adlešić Pavla, pročelnik ženske sekcijske: Monas Ciril I. Butković Bernard, odborniki: Leban Marjan, predsednik nadzornog odbora: članovi nadzornog odbora Bačan Ivan, Tavčar Josip, Mladineo Lucijan, Butković Ante, Inkasator društva: Berce Aleksander.

Aleksander Berce
proc. prop. sekcijske

Občni zbor društva »Jadranc« u Mariboru

Maribor, 25 februara 1937. — Vabilo na 19. redni občni zbor, ki se bo vršil 7. marca 1937 ob 10 ur. — Dnevni mali dvorani Narodnega doma v Mariboru. — Dnevni red: 1. Pozdrav in porečilo predsednika; 2. Poročilo tajnika; 3. Poročilo načelnikov odsekov; 4. Poročilo blagajnika; 5. Poročilo preglednikov računov; 6. Volitev predsednika in odbora; 7. Volitev dveh preglednikov računov; 8. Slučajnosti. — Predsednik: Dr. Fornazari Slavko s. r. Tajnik: Dr. Cerkvenič Ivan s. r.

»Istra« izlazi svakog tjedna u petak. — Broj čekovnog računa 36.789. — Preplata: za cijelu godinu 50. — dln., za pola godine 25. — dln., za inozemstvo dvostruko, za Ameriku 2 dolara na godinu. — Oglasni se računaju po cjeniku.

Tiskar: Štamparija Jugoslavenske Štampe d. d. Zagreb, Masarykova 28a.

RAD „JUGOSLOVENSKE MATICE“ U ZAGREBU U GODINI 1936

Svako ko čita »Istru«, znade zašto našem narodu u Istri, Trstu, Goričkoj i u ostalim našim otetim krajevinama nema opstanka na rodnoj grudi. Znade zašto je prisiljen da u masama napušta svoj dom. Jugoslovenska je Matica ona ustanova koja toj braći pomaže i moralno i materijalno kada dolaze u našu državu te se u svojim potrebljaj na nju obrazuju.

Prošle 1936 godine došlo je k Jugoslovenskoj Matici 345 novih emigranata i to 174 došavših u Jugoslaviju god. 1936, a 171 emigranta došavših u Jugoslaviju prošlih godina, ali k Jugosl. Matici prvi put god. 1936. Od tih su: iz Istre 184, iz Trsta 25, iz Gorice 15, iz Rijeke i Zadra 12, iz ostalih krajeva 119. — Po zanimanju su: Bravarji, električari, kovači, mehaničari, stolarji i šeferi 46; dječaci i djevice 54; krojači (ce), mesari, milnari, pekarji i postolari Ži; kuhanici, kuhanice, radnice (ce), vrtalari, zidari 141; trgovci, trg. pomoćnici i privatni namještenci 19, gostoničari i konobari 7; raznih drugih struka 47.

To su samo novi emigranti, a tako zvani starji emigranti, koji su se več i ranije obraćali na Jugoslovensku Maticu, ni broja se ne zna, jer se bližeji samo prvi dolazak novih emigranata.

Jugoslovenska je Matica izšla ususret svima i koliko je bilo samo moguće pomogla sve u svakom pogledu.

Kroz prošlu godinu podijelila je 719 novčanih pripomoći, više njih je pomogla živežem, ruhom, obućom, platila pojedincima 1419 ručaka, izdala 1321 raznih uvjerenja i preporka za sve moguće potrebe, napravila nebrojene molbe za razne potrebe (boravak, upozlenje, državljanstvo i t. d., i t. d.). — Zalagala se i pismeno i po svojim odbornicima lično za naše ljudje raznim intervencijama. U našem je radu najboljnije poduprla Ženska sekacija Jugoslovenske Matice u Zagrebu, kojoj je na celu agilna i neuromorna predsjednica gospođa Ljuba Grabarić sa svojim požravovnim i radnim gospodama odbornicama.

Nadalje svojim su nas doprinosima pomogle naše Podružnice i Povjereništa Jugoslovenske Matice: Crikvenica sa 286 Din, Ivance sa 113.50 Din, Oroslavje sa 63 Din, Varaždin sa 2000 Din, Ženska sekacija jugos. Matice u Zagrebu sa 5500 Din — ukupno sa 7964.50 Din.

Iza Nove godine 1937 poslala su svoje doprinose Povjereništa Jugos. Matice: Kaptol kod Sj. Požege 40 Din, Oroslavje 104 Din, na račun godine 1936, a Ženska sekacija Jugoslovenske Matice u Zagrebu na račun godine 1937 podijelila nam je

Nekoje Podružnice i Povjereništa Jugoslovenske Matice, kad nisu mogle drugače, pomogle su nas raspaćavanjem naših propagandističkih i reklamnih kalendara, a tako i nekoje osnovne, građanske i srednje škole, te emigrantska društva »Istra« u Sl. Brodu, »Gortan-Bazovica« u Sarajevu i t. d.

Imademo nekoliko dobrtvora, koji se u svakoj prilici, radošno i tužno, sjećaju svojim dobrobitima na patničku braću.

Ovim putem molimo sve koji jošte ljube našu nezaboravnu Istru, naš Trst, Goričku i ostale naše ljepje krajeve u ropstvu, da i budu pruže svoju pomoćnicu ruku, da otvore svoje sreće braći, koji su izgubili svoj dom, svoju rodnu grudu, samo radi ljubavi do materinske Riječi, do naroda svoga, osobito pruzajući i tražeći im rada i zarade.

Braće u Domovini i u dalekom svijetu, otadžbina traži, da svaki doprinese za oslobođenje braće.

Banovinski odbor Jugoslovenske Matice u Zagrebu

Komemorativna sjednica »Orjema« u Novom Sadu

prigodom muč. smrti Lojza Bratuža

Novi Sad, 1. marta 1937. — Uprava »Orjema« u Novom Sadu održala je u petak, dne 26. februara o. g. komemorativnu sjednicu povodom mučeničke smrti Lojza Bratuža. Komemorativni govor održao je predsjednik g. Bronzin, koji je iznio mučeničku smrt pok. Bratuža, čijom smrću je podignut još jedan križ na Kalvariji našega napoda.

Pozivaju ove komemoracije prešlo se na dnevnih red, te se je nakon podnijetih izvještaja pojedinim funkcionerima organizacije diskutovalo o programu organizacije kao i o pravcu, kojim treba ići u sprovadanju tog programa.

Povedena je opširna diskusija o radu publicističko-propagandnog otsjeka, te je donijet zaključak, da ovaj Otsjek počača svoju djelatnost tim prije, što mu mnoge okolnosti idu na ruku.

Zatim je sekretar govorio o neuspjehu fašističke Italije u pogledu asimilacije našeg naroda prema njom vlašču, koja je pristupila drugim mjerama, da postigne svoj cilj. Pretjeranim opozivanjem, koji narod ne može da snosi, prodaje mu se zemlja bud zaščita, te je tako prisiljen da ostane bez igdje itega, seli iz svoje djedovine.

Po toj stvari vodila se živa diskusija, te se raspravljalo o mjerama, koje bi valjalo poduzeti da se našem narodu bar donekle pomogne i bar do nekoliko sprječi oduzimanje zemlje i ostale imovine našoj braći. Izvršni odbor preuzeo je to pitanje u svoje ruke, te će ga, čim ga prouči, predložiti Upravi radi daljnjeg postupka.

Občni zbor »Orjema« u Kočevju

Kočevje, 25. februara 1937. — Organizacija južnoslovenskih emigranata »Orjema« u Kočevju na znanja vsem emigrantima edinicama, vsem svojemu članstvu in prijatelju društva, da se vrši nedeljni, dne 7. marca 1937, ob 2. uri popoldne u dvorani gostilne pri Beljanu 9. redni društveni dan.

Vsa emigrantska društva iskreno vabljena je učešči. Za člane je učešča dolžnost.

Občni zbor se vrši točno ob napovedani Odbor.

Diploma

Na pravnom fakultetu zagrebačkog sveučilišta diplomišao je naš saradnik g. Maks Rejec. Čestitamo!

VELIKANSKA ZADOLŽENOST NAŠIH OBĆIN

Trst, marta 1937. — (Agis). — Naše občine na Krasu in drugod so prišle v zadnjih letih v obupen položaj. Krivda za to leži v fašističnem gospodarskem sistemu in njegovem načinu izrabljivanja kmečkih občin. Za nekatere občine na Krasu sploh ne vedo koliko znašajo dolgovi. Ponekad pa segajo dolgovi v milijone. Divaška, Šežanska in sosednje občine, ki prej niso nikoli poznale dolgov, jih imajo tel več, kot je vredno vse občinsko premoženje. Točne številke tudi za te občine niso znane. Ljudje, na katerih pada to breme, samo znašajo z glavami, ker so prepričani, da ni mogoče več izvleči voza iz te poti.

»Istra« izlazi svakog tjedna u petak. — Broj čekovnog računa 36.789. — Preplata: za cijelu godinu 50. — dln., za pola godine 25. — dln., za inozemstvo dvostruko, za Ameriku 2 dolara na godinu. — Oglasni se računaju po cjeniku.

Tiskar: Štamparija Jugoslavenske Štampe d. d. Zagreb, Masarykova 28a. — Za tiskarju odgovara Rudolf Polanović, Zagreb, Ilica 131.